

1. DATOS IDENTIFICATIVOS DA DISCIPLINA	
CÓDIGO	
MATERIA	Deseño / Prácticas de Escenografía
DISCIPLINA	Iluminación IV
TITULACIÓN	Titulación Superior en Arte Dramática
ESPECIALIDADE	Escenografía
ITINERARIO	
CURSO	3º
CRÉDITOS ECTS	5 (2+3)
CARÁCTER	Obrigatorio
DEPARTAMENTO	Escenografía
CENTRO	ESAD de Galicia
COORDINADORA	Alejandra Montemayor Suárez
DOCENTE	Nome e apelidos: Alejandra Montemayor Suárez Horario titorías: http://www.esadgalicia.com/spa/profesorado.php?id=2&tit=Titor%EDas Contacto: diasdeluz@gmail.com / alejandra.montemayor@edu.xunta.es
DESCRIBIÓN	Práctica da creación teatral destinada a sintetizar todos os aspectos da formación. Implica o coñecemento e a experimentación da complexidade do proceso global da creación. Teoría e práctica do deseño de iluminación a partires dun texto dramático. Aplicación das novas tecnoloxías no eido do deseño.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Aconsellanse os acadados nas materias de Iluminación I, Iluminación II e máis Iluminación III, Deseño asistido por Ordenador I e II, Teoría e Análise Dramática e as materias de Espazo Escénico.
LINGUA EN QUE SE IMPARTE	Galego X Castelán X Inglés
2. COMPETENCIAS	
COMPETENCIAS TRANSVERSA DA DISCIPLINA	
T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T2	Recoller información significativa, analizala, sintetizala e xestionala adecuadamente.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T6	Realizar autocrítica cara o propio desempeño profesional e interpersonal.
T7	Utilizar as habilidades comunicativas e a crítica construtiva no traballo en equipo.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos.
T13	Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.
COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN	
X1	Fomentar a autonomía e autorregulación no ámbito do coñecemento, as emocións, as actitudes e as condutas, mostrando independencia na recollida, análise e síntese da información, no desenvolvemento de ideas e argumentos dunha forma crítica e na súa capacidade para a propia motivación e a organización nos procesos creativos.
X3	Potenciar a conciencia crítica, aplicando unha visión crítica construtiva ao traballo propio e ao dos demais, e desenvolvendo unha ética profesional que estableza unha relación adecuada entre os medios que utiliza e os fins que persegue.

X5	Fomentar a expresión e a creación persoal, integrando os coñecementos teóricos, técnicos e prácticos adquiridos; mostrando sinceridade, responsabilidade e xenerosidade no proceso creativo; asumindo o risco, tolerando o fracaso e valorando de maneira equilibrada o éxito social.
X6	Desenvolver unha metodoloxía de traballo, estudo e investigación encamiñada á autoformación na propia disciplina, procurando ámbitos axeitados para a formación continuada e para adaptarse a diversas situacións, especialmente ás derivadas da evolución da súa profesión.
X8	Vincular a propia actividade teatral e escénica a outras disciplinas do pensamento científico e humanístico, ás artes en xeral e ao resto de disciplinas teatrais en particular, enriquecendo o exercicio da súa profesión cunha dimensión multidisciplinar.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE

EE1	Concibir as ideas e propostas que fundamentan a creación do deseño, explorando a dinámica do espazo, do corpo e da luz, valorando as súas propiedades representativas e a súa calidade estética.
EE2	Proxectar a composición do deseño a través do uso do coñecemento dos procedementos técnicos e de representación.
EE3	Planificar e facer o seguimento do proceso de realización da creación, aplicando as metodoloxías de traballo pertinentes.
EE5	Estudar para concibir e fundamentar o proceso creativo persoal, tanto no que se refire ás metodoloxías de traballo como á renovación estética.

3. OBXECTIVOS DA DISCIPLINA

COMPETENCIAS VINCULADAS

1. Ser quen de analizar un texto dramático có obxecto de extraer os aspectos salientables para o deseño de iluminación.	T2, X1.
2. Saber investigar postas en escena xa executadas e comprender as motivacións das mesmas.	T2, X1, X3, EE5.
3. Amosar sensibilidade estética e creativa á hora de desenvolver un deseño de iluminación.	T2, X5, EE1.
4. Ser quen de transmitir a idea xeral da ambientación da obra a partires de referentes visuais propios ou alleos.	T2, T7, T8, EE1, EE2.
5. Afondar nos referentes visuais e o coñecemento da historia da arte de cara a unha maior riqueza de matices á hora de deseñar	T2, X1, X6, X8, EE5.
6. Ser quen de acadar solucións que traballen coa globalidade dos elementos que compoñen o espazo escénico á vez que se engaden criterios estéticos propios.	T1, T2, T3, T7, T8, X1, X5, EE1, EE2, EE3.
7. Comprender as diferentes posibilidades que se poden xerar para representar unha mesma cousa e discernir a opción máis axeitada.	T2, T3, X1, X5, EE1, EE2, EE3.
8. Ser quen de elaborar ferramentas de transmisión de ideas tanto artísticas como técnicas que posibiliten o entendemento có resto do equipo.	T2, T7, T8, EE1, EE2, EE3.
9. Desenvolver un proceso de traballo persoal eficiente.	T1, T2, T3, T6, T13, X1, X3, X5, X6, X8, EE3, EE5.
10. Saber axustar as ideas artísticas coas realidades espacial e técnica coas que se teñen que traballar en cada caso.	T2, T3, EE1, EE2, EE3.
11. Coñecer a tecnoloxía precisa para poder executar un deseño de iluminación.	T2, T3, EE2, EE3.
12. Saber traballar en equipo	T7, T8, T13, EE3.

4. CONTIDOS

TEMAS	SUBTEMAS	HORAS
1. O texto dramático.	1.1. Análise do texto: aspectos salientables para o deseño de iluminación. 1.1.1. Ubicación da obra. 1.1.2. Estrutura da obra. 1.1.3. Elementos de significación. 1.1.4. Espazos nos que se desenvolve a acción. 1.1.5. Tempo no que se desenvolve a acción. 1.1.6. Os personaxes. 1.1.7. As transicións. 1.1.7. A visión do/a dramaturgo/a. 1.1.7.1. As referencias ambientais no propio texto. 1.1.7.2. As didascalias.	10
2. Os referentes visuais.	2.1. A elección dos referentes visuais. 2.1.1. As motivacións para escollelos. 2.1.2. Os referentes visuais como vía de comunicación co director/a e o resto do equipo. 2.1.2.1. A elaboración do visual book. 2.1.3. A síntese destes para atopar unha liña estética.	10
3. A liña estética.	3.1. Elección da liña estética. 4.1.1. O desenvolvemento da/s liña/s estética/s como fío condutor que dea coherencia á globalidade do deseño.	11
4. As ferramentas de transmisión de ideas.	4.1. Os bosquexos de atmosfera. 4.1.1. Finalidade e utilidade dos mesmos. 4.1.2. A elección da técnica axeitada para realizalos. 4.1.3. Técnicas específicas con Photoshop. 4.2. Os apuntamentos durante os ensaios. 4.3. A maqueta de traballo.	10
5. A estrutura do deseño.	5.1. A ambientación xeral da obra. 5.2. O desenvolvemento da ambientación na estrutura xeral do texto. 5.3. A iluminación escena por escena. 5.4. As transicións entre escenas. 5.5. Os movementos escenográficos. 5.6. As transicións entre os movementos escenográficos. 5.7. Ubicación e proxemia dos actores e das actrices. 5.8. O espazo sonoro. 5.9. A temporalización da luz. 5.9.1. O tempo global da montaxe. 5.9.2. O tempo das escenas e as transicións. 5.9.3. O tempo das luces puntuais e os efectos. 5.10. A plasmación gráfica da estrutura do deseño. 6.10.1. O story-board.	14

6. A adecuación técnica.	6.1. Elección dos proxectores axeitados. 6.2. Elección dos filtros axeitados. 6.3. Elección doutros elementos técnicos. 6.4. A adecuación ao espazo. 6.4.1. O estudo das dimensións do espazo. 6.4.2. O cálculo da potencia requerida. 6.4.3. A implantación da escenografía. 6.4.4. O cableado. 6.4.1. A elección do patcheado ou a asignación. 6.4.2. O emprego máis axeitado da mesa de iluminación.	10
7. As ferramentas de transmisión de datos técnicos.	7.1. O plano de luces. 7.2. As follas técnicas.	10
8. Adaptación a diferentes espazos	8.1. Espazos de distintas dimensións. 8.2. A posición do público 8.1.1. Espazo a italiana. 8.1.2. Público a dúas e tres bandas. 8.1.3. Espazo circular. 8.3. A adaptación a diferentes dotacións técnicas. 8.4. Outros espazos	5
9. A iluminación virtual: novas tecnoloxías ao servizo do deseño de iluminación.	9.1. Aproximación a diversos softwares como ferramentas na presentación do proxecto de iluminación.	10
TOTAL HORAS		90

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE

Actividade / Número de horas	Presencial (horas)	Non presencial (horas)	Total
Exposición maxistral	4		4
Exposición práctico-teórica	4		4
Práctica individual	10	20	30
Práctica colectiva	40	20	60
Titorías individuais	18		18
Titorías colectivas	10		10
Actividades de avaliación. Presentacións.	4	20	24
TOTAL	90	60	150

6. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍAS DE ENSEÑANZA E APRENDIZAXE

Actividades	Descrición
Exposición maxistral	Exposicións por parte da docente dos coñecementos teóricos precisos para o desenvolvemento da práctica da iluminación teatral.
Exposición práctico-teórica	Realizacións prácticas que posibiliten unha mellor comprensión; farase unha práctica ao mesmo tempo que o docente indica as directrices teóricas.
Práctica individual	Práctica nas que os/as alumnos/as traballarán sobre un proxecto persoal, dirixidos/as pola profesora.

Práctica colectiva	Prácticas no teatro nas que se investigarán de xeito práctico o aprendido nas exposicións da docente e as propostas dos/as alumnos/as mediante diversos exercicios. Cada alumno/a terá a posibilidade de levar á práctica as súas propostas contando co apoio do resto do grupo.	
Titorías individuais	Nas que os/as alumnos/as afondarán sobre o desenvolvemento dos seus traballos persoais.	
Titorías colectivas	Nas que os/as alumnos/as afondarán sobre o desenvolvemento dos seus traballos persoais contando co apoio do resto do grupo.	
Actividades de avaliación. Presentacións / mostras	Nas que o/a alumno/a amosará os resultados do seu traballo.	
7. ATENCIÓN PERSONALIZADA		
Seguimento	Farase un seguimento personalizado das prácticas.	
8. FERRAMENTAS DA AVALIACIÓN		
8.1 Avaliación ordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Realización dun traballo escrito individual no que se reflectirá que o/a alumno/a é quen de aplicar o aprendido	T1, T2, T3, T6, T8, T13, X1, X3, X5, X6, X8, EE1, EE2, EE3, EE5	40%
Realización das prácticas pertinentes no teatro	T1, T3, T6, T7, T8, T13, X1, X3, X5, X6, X8, EE1, EE2, EE3, EE5	40%
Asistencia regular á clase, puntualidade, participación, interese...	T7, T13	20%
<p>Para a realización do traballo escrito serva de referencia o seguinte esquema, que será axustado ás características de cada proxecto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Análise dramaturxico do texto. - A liña da que se vai traballar, o estilo do deseño. Que se pretende acadar, que aportará a luz, como se amosarán os personaxes por medio desta, etc. - Referentes visuais. Fotos realizadas por un mesmo ou extraídas doutros sitios. Cadros, escenas de luz, bosquexos... todo o que visualmente poida aportar a idea que se ten da atmósfera que se queira recrear. - Bosquexos de atmosfera, mínimo tres nun tamaño mínimo A4. - Escaletas precisas para estruturar a obra. - Escenografía na que se vai traballar. Bosquexos da escenografía e planos en CAD a escala da mesma. - Características do vestiario. Aportación de mostras de tecido, texturas, etc. - Storyboard en pranta no que se podan ver todos os cambios dos que consta o deseño de iluminación e tamén as transicións. - Planos de luces en precisos. (en pranta, seccións, etc). - Follas técnicas precisas (de ambientes, desenvolvemento da obra, de efectos, etc). - Memoria do proceso. - Conclusións. 		
<p>Nota 1: Para aprobar a materia todas as partes deberán ser superadas</p> <p>Nota 2: Recomendase a asistencia a titorías.</p>		
8.2. Avaliación extraordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación

Realización dun traballo escrito individual no que se reflectirá que o/a alumno/a é quen de aplicar o exposto neste temario.	T1, T2, T3, T6, T7, T8, T13, X1, X3, X5, X6, X8, EE1, EE2, EE3, EE5	60%
Realización das prácticas pertinentes no teatro	T1, T3, T6, T7, T8, T13, X1, X3, X5, X6, X8, EE1, EE2, EE3, EE5	40%

Nota 1: A persoa que se atope nesta situación deberase poñer en contacto coa profesora con tempo de antelación dabondo antes das datas da avaliación.

Nota 2: O esquema do traballo anteriormente descrito indica as partes do mesmo. A profesora deberá poder revisar o traballo antes da entregado ao menos en dúas ocasións.

Nota 3: Para aprobar a materia todas as partes deberán ser superadas.

Nota 4: Aconsellase a asistencia a titorías.

8.3 Avaliación específica para alumnado sen avaliación continua / ordinaria / extraordinaria

Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Realización dun traballo escrito individual no que se reflectirá que o/a alumno/a é quen de aplicar o exposto neste temario.	T1, T2, T3, T6, T7, T8, T13, X1, X3, X5, X6, X8, EE1, EE2, EE3, EE5	60%
Realización das prácticas pertinentes no teatro	T1, T3, T6, T7, T8, T13, X1, X3, X5, X6, EE1, EE2, EE5	40%

Nota 1: A persoa que se atope nesta situación deberase poñer en contacto coa profesora ao menos catro meses antes da avaliación.

Nota 2: O esquema do traballo anteriormente descrito indica as partes do mesmo. A profesora deberá poder revisar o traballo antes da entregado ao menos en dúas ocasións.

Nota 3: Para aprobar a materia todas as partes deberán ser superadas.

Nota 4: Aconsellase a asistencia a titorías.

9. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E OUTROS RECURSOS

Referencias básicas

APPIA, ADOLPHE (2000): *La música y la puesta en escena*. Asociación de Directores de Escena, Madrid.

ARNHEIM, R (2002): *Arte y percepción visual*, Alianza Editorial, Madrid

(1998): *El pensamiento visual*, Ediciones Paidós Iberica, S.A, Barcelona

DONDIS, Donis A. (2002): *La sintaxis de la imagen*, Ed. Gustavo Gili, Barcelona

DREYER, KEVIN (2020): *Dance and light. The partnership between choreography and lighting design*. Ed. Routledge. Nueva York.

GRAHAM, KATHERINE JOY (2018): *Scenographic Light: Towards an Understanding of Expressive Light in Performance. PhD thesis, University of Leeds*.

SÁNCHEZ, JOSÉ ANTONIO (2005): *Dramaturgias de la imagen*. Universidad de Castilla la Mancha.

SIRLIN, ELI (2006): *La luz en el teatro. Manual de iluminación*. Inteatro, Instituto Nacional del Teatro.

Referencias complementarias

- CHAVARRÍA, JAVIER (2002): *Artistas de lo inmaterial*. Ed. Nerea. Hondarribia.
- FISCHER, JOACHIM (2009): *Light*. Ed. H.F. Ullmann. Architecture Compact.
- HELLER, EVA (2004): *Psicología del color. Cómo actúan los colores sobre los sentimientos y la razón*. Ed. Gustavo Gili, Barcelona.
- KALTENBACH, FRANK (2007): *Materiales translúcidos. Vidrio. Plástico. Metal*. Ed. Gustavo Gili. Detail Praxis. Barcelona.
- KELLER, MAX (1999): *Light fantastic (Licht fantastic)*, PRESTEL, München
- KUEPPERS, Harald (1985): *Fundamentos de la teoría de los colores*, Ed. Gustavo Gili, Barcelona
- MAAK, TIM HENRIK y PAWLIK, KAY (2011): *Un discurso de la luz*. Ed. Erco. Alemania.
- MC CANDLESS, STANLEY (1958): *A Method of Lighting the Stage*. Ed: Theatre Arts Books. New York.
- MOREY, MIGUEL y PARDO, CARMEN (2003): *Robert Wilson*. Ed. Polígrafa. Barcelona.
- PARE, RICHARD (2003): *Tadao Ando: los colores de la luz*. Phaidon Press Limited. Londres.
- PLUMMER, HENRY (2009): *La arquitectura de la luz natural*. Ed. Blume. Barcelona.
- SVOBODA, JOSEF (1993): *The Secreto of Theatrical Space*. Ed. Applause Theater Books Publisher. New York.
- TORNQUIST, JORRIT: (2008): *Color y luz, Teoría y Práctica*. Ed. Gustavo Gili. Barcelona.
- TURRELL, JAMES (2006): *A life in light*. Louise T. Blouin Institute.
- VV.AA. (2007): *Arquitectura efímera*. IJB Ediciones. Barcelona.
- VV.AA. (2009): *By Night: Arquitectura y luz*. Editorial Reditar. Barcelona.
- VV.AA. (2004): *James Turrell*. Generalitat Valenciana.
- WILSON, ROBERT (2001): *Composición, luz y color en el teatro*. Ed. Lunweg. Barcelona.
- WONG, WUCIUS (1992): *Principios del diseño en color*. Ed. Gustavo Gili. Barcelona.

10. OBSERVACIONES / RECOMENDACIONES

- A materia de Iluminación IV tentará coordinarse coas materias de Obradoiro I de 3º de Escenografía e Prácticas de Escenificación de 3º de Dirección de Escena co fin de realizar traballos integrados, sempre e cando sexa posíbel desenvolver os proxectos de xeito operativo. Isto implica ao número de alumnos e alumnas que se matriculen na materia, a dispoñibilidade dos espazos para ensaios, o número de días e horas que sexa posíbel contratar persoal técnico, etc
- Colaboracións diferentes ás anteriores serán revisadas cada ano para valorar a súa viabilidade.
- Para unha realización segura das prácticas no teatro, será preciso asistir a clase cun calzado axeitado con sola de goma. Non se poderá asistir a clase con sandalias ou calzado similar nin con tacóns.
- Está prohibido acudir a clase tendo consumido alcol ou calquera tipo de sustancias estupefacientes.
- Atención á diversidade: ao tratarse dunha materia cunha gran carga práctica, valorarase cada posible situación de xeito particular para garantir unha resposta ás necesidades temporais ou permanentes de todo o alumnado.
- Esta disciplina precisa desenvolver as súas prácticas na Sala Pedra Seixa. No caso de que algún proxecto integrado tivera que realizarse nas aulas prácticas P3 e P4 precisariase poder realizar ensaios e probas nestes espazos. Outros espazos non serán considerados.

MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a ESAD de Galicia establece unha planificación extraordinaria que se **ACTIVARÁ NO MOMENTO EN QUE A ADMINISTRACIÓN EDUCATIVA O DETERMINE**, atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da presente programación docente. No suposto de que se produza unha emerxencia, a presente programación non sufrirá máis modificación que a derivada da necesidade de articular unha avaliación non presencial, para o que se establecerán as adaptacións necesarias nas actividades e ferramentas de avaliación, en relación coas competencias que se indican e coa ponderación que se sinala.

Para o caso da avaliación non presencial de toda a disciplina, as ferramentas e actividades de avaliación serían as que seguen:

ACTIVIDADE 1: Realización dun traballo escrito individual que avance paulatinamente no que se reflectirá que o/a alumno/a é quen de aplicar o aprendido. As partes fundamentais deste traballo descríbense na práctica do apartado 8 desta programación docente. Dependendo do número de prácticas realizadas ata a data na que a docencia deixara de ser presencial, valorariase o nivel de emprego dun software de simulación de iluminación. Competencias: T1, T2, T3, T6, T8, T13, X1, X3, X5, X6, EE1, EE2, EE5. Ponderación: 100%.

No caso de que o tránsito se produza iniciado xa o curso escolar, o profesorado combinará a avaliación do traballo presencial do alumnado coa avaliación do traballo non presencial, determinando as ferramentas (presenciais e non presenciais) a utilizar e a ponderación das mesmas.

As prácticas fariáanse no momento no que se puidera acceder ao centro.

AS PRESENTES MEDIDAS PODERÁN SER OBXECTO DE MODIFICACIÓN EN FUNCIÓN DAS DIRECTRICES OU INTRUCIÓNS QUE POIDA FACER PÚBLICAS A ADMINISTRACIÓN EDUCATIVA, QUE SE COMUNICARÁN EN TEMPO E FORMA AO ALUMNADO POLAS CANLES HABITUAIS (PÁXINA WEB E CORREO ELECTRÓNICO).

